

821(470)'06

P-68

Роберт
Рождественський

ПОЕЗІЇ

Гук нашого часу

Існують формули поезії, що належать великим поетам. Поезія — як гук часу. Поезія — як оповідь про час і про себе. При всій їхній різноманітності ці формули сумісні. Коли митець розповідає про час і про себе, його власні взаємовідношення з часом визначаються тим, як у ньому самому, в його голосі і в його особистості, звучить цей гук часу.

Я не раз думав про це, перечитуючи вірші та поеми Роберта Рождественського. Читаючи ці вірші та поеми, я згадував час, котрий ми пережили. Згадував свої власні проблеми, свої власні радощі, прикрощі, складності, труднощі, свою власну працю, виконану за цей час.

І, очевидно, це було закономірно. Поезія на те й поезія, щоб, читаючи чужі вірші, думати про своє життя, читаючи про чуже кохання, згадувати своє. І не просто поділяти гнів, радість і гіркоту поета, а співвідносити ці почуття до самого себе.

Справжня поезія — це не тільки моральна перевірка для того, хто пише вірші, але й перевірка для того, хто їх читає. Чи здатний я, читач, на те, на що здатний поет? Чи однакові у нас

Роберт Рождественський

ПОЕЗІЇ

Видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь»

Київ 1976

погляди на добро і зло, на правду і кривду, на права і обов'язки людини?

І якщо, закриваючи книжку поета, я стаю духовно ближчим до нього, ніж раніше, значить, його дар переконання не пропав для мене, а зробив свою справу.

Дар переконання засобами поезії — чи не найголовніша її сила?

Адже ж коли ми кажемо про поета: його вірші заповнили мене — ми, вживаючи це власне дієслово, відчуваємо існування якоїсь сили, що нас ПОЛОНИЛА; звичайно, сили особливої властивості, але все-таки сили.

Прагнення, живучи на людях і серед людей — прямо до них, відкрито і безстрашно адресуватись із усіма своїми помислами, почуттями, осмугами і radoщами, ваганнями і ствердженнями, вищою мірою притаманні поезії

Роберта Рождественського.

Його вірші завжди одночасно і вірші для себе, і вірші для інших. Йому органічно властиве вміння, розбираючись у самому собі, пам'ятати й про інших людей. Думка про те: як жити мені? —

невід'ємна для нього як для поета від думки:
як жити й іншим людям? Не тільки мені, але й їм.
Власне, з цим, і насамперед з цим, на мій погляд,
і пов'язане те широке громадське звучання,
яке набула у нас талановита лірика
Рождественського і його невіддільні від цієї
лірики поеми.

Я особливо ціную в Роберта Рождественського
завидне вміння ставити складні питання
і розмірковувати над ними перед очима читача
і публічно, не боячись гласності, шукати
і знаходити на них відповіді, нехай не для кожного
із нас обов'язкові, але неодмінно такі,
що викликають повагу чистотою, чесністю,
переконаністю пошуків. Звичайно, не єдиною
проблемністю живе поезія, я це добре розумію;
але й поезія без проблем — мертва, в цьому
я також глибоко переконаний.

Зараз ви відкриєте книжку талановиту і живу.
Я щойно прочитав її і відчуваю її живий подих —
гук нашого часу.

Костянтин СИМОНОВ.

P2
P62

70402—033
P _____ 61—76
M228(04)—76

© Український переклад,
видавництво «Молодь», 1976

Вірші

Серце

Я засинав нестерпно
в надранішні години...
Ой леле,—
раптом серце
стукоче.
Зсерединки.
Так, з самого початку
торка в плече раптово!
«Я тридцять літ мовчало.
Сказати
хочу слово...
Дощів нема й краплини.
Спекота мучить влітку.
Твоя
грудна клітина
тонка,
а все ж це — клітка!
Неначе
в чорній скрині,
гнітить мене вона!
Я
вічно
в самотині.
А в чім моя вина?
Перевертаюсь,
не застоююсь.
живу лише одним.
Тож випусти
на волю!
Клітку одчини!
Собі я крила
вирощу

і все зумію
винести...»

Стукоче серце:
«Випусти!!!»
А як його я
випущу?

Порятуйте!
Визволить із біди!
Я в боргу не залишусь! —
Як їй скажеш:

— Витерпи!
Зачекай!

Чим допоможеш?
Хвилини, як вічність, минають...
Люди чекають. Мовчать.
Люди курять. Чекають...

Ти мені пишеш:
в Москві у вас
знову дощів через край.

Знову дощі.
По бульвару біжать плащі.
Знову дощі.
На узбіччях летять струмки.
По Москві йдуть дощі —
теплі,
ласкаві дощі...

Там од нього ховаються,—
диваки! —

одягають плащі,
розкрилюють парасолі,
починають погоду лаяти зранку,
ходять насуплені...
Коли б но побачила ти у полі,
як, витиснувши
газ до останку,
мчить,
дороги не розбираючи,
до нас
навпростець,
наче висолопив язик,
порохом бурхаючи,
наче палаючий,
сільрадівський грузовик.
Голова на ходу вистрибує,
весь на грані,
він кричить,
а очі блищать, як від голоду, млисто:

— Буде
дощ!
Мені щойно...
дзвонили із міста...—
Похитнувся.
І потім, наче марив, наче в тумані:
— Хмара...
мені дзвонили...
повернула сюди...
до нас вже іде...
Коли мимо, то...
бути...
біді...
А ти пишеш,
що стільки біди од води.
Напиши,
напиши, як ти ходиш по тій воді!
Про дощі напиши мені!
Про те,
як нависа
повітря перед грозою.
Твій лист мені — добра казка.
Напиши,
щоб він був, отой дощ,
для пшениці і для вівса!
Побажай нам зливи,
будь ласка.

*

На Землі

безжалісно невеликій
жила та була невелика людина.
Була в неї служба

маленька.

І дуже маленький портфель.
Вона мала маленьку зарплату...

Та раптом

чудовим ранком
до неї в віконце постукала
невелика,
здавалось,
війна...

Автомат їй видали

маленький.

Чоботи їй видали

маленькі.

Каску видали

маленьку
і маленьку

шинель —

за розміром...

...А коли впала вона —

некрасиво,

неправильно,

скрививши рота,
де палав понівечений міст,
то на всій землі

не вистачило мармуру,

щоб витесати хлопця
на повеж зріст!

У сорок третьому

Везе

на фронт

хлопчиська

товариш військовий лікар...

Мамцю моя,

не сідай так близько,

годі мене жаліти!

На мені форма військова,—

при інших не гладь мене, ні!

На мені форма військова,

чоботи твої

на мені.

Не плач!

Мені вже дванадцять,

майже

дорослі роки...

Двояться,

двояться,

двояться

рейки, як дві руки...

В кишені моїй документи,—

строга військова печать.

В кишені моїй документи:

я — син полку,

прошу запам'ятать.

Уславленого, гвардійського,

провіреного в огні...

Я їду на фронт.

Я надіюсь,

що браунінг вручать мені.

Що атаки я

не побоюся,

що час мій нарешті
настав...

Уздівши мене,
бабусі
зітхають тяжко в рукав:
«Синочок...
Солдатик малюсінький...
Часи настали
страшні...»

Мамцю моя,
мамусю!
Швидше їм поясни!
Скажи,
чого вони ради
так наді мною ревуть?
Навіщо вони мене гладять?
Навіщо синочком
звуть?
Шепочуть. Хустини в горошок.
Темний сунуть калач...
Росіє моя,
ну прошу!
Не гладь мене!

І не плач!

Не гладь мене!
Я просто
майбутній син полку — не вбитий!
І ніякого там героїства
не довелося поки
здійснити!

І навіть тобі не ясно,
чекають які нас роки...
Двояться,

двояться,

двояться

рейки, як дві руки...
Поїзд іде стишений,
гойдається з кожним сіпом,—
довгий
і дуже неспішний,
мовби черга
за хлібом...

Концерт

Сорок грізний рік.
Омський госпіталь...
Коридори сухі і зачовгані.
Сива няня вишіптує:
«Господи!..
Ну й артисти!
Малі до чого ж бо...»

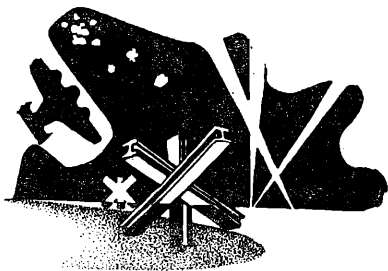
Ми дрібчемо довго палатами.
Розчиняємось майже у них
з мандолінами,
з балалайками
і пупкими паками книг.
Що в програмі?
Художнє слово в ній,
зо дві пісні
військових, правильних...

Ми в палату важкопоранених
чемно входимо, розхвильовані.
Двоє тут.
Майор артилерії
з ампутованою ногою —
в божевільнім бою під Єльнею
взяв на себе майор вогонь.
На захожих він дивиться в'єсело...
Ще один —
у бинтах по брови —
капітан,
що таранив «мессера»
тижнів три тому
над Ростовом...

Увійшли.
Стоїмо ми, знічені...
Враз
надсадним таким фальцетом
Абрикосов Гришка із відчаєм
щось кричить про початок концерту.
А за ним,
наче справді зі сцени,
дружний хор наш не зовсім уміло
про народну співа,
про священну
так,
як ми її розумієм...
В ній Чапаєв летить над багнетами,
мчать крізь полум'я зоряні танки.
В ній підводяться наші
в атаки,
а фашисти падають мертвими.
В ній залізо чуже покороблене,
в ній, здається, і смерть не страшна.
Коли чесно сказати,
до вподоби
нам
така ось війна...
Ми співаєм...
Та голос льотчика
увірвався
в хлоп'ячий хор,
наче докір:
«Стривайте, хлопчики...
Зачекайте...
Помер
майор...»
Балалайка враз тенькнула гостро так
і затихла,
ніби з вини...

...Ось і все
про концерт у госпіталі
в рік війни.

Балада про зенітниць

Як дні оті
у серці
промовчати?
Тож
серцем прагну
той наблизить слід.

Були на батареї лиш —
дівчата,
а старша мала
вісімнадцять літ.
Той хвацький чубчик,
оченята хитрі,
презирство, хоч бравурне, їй —
війні.
В той ранок
танки вийшли аж на Хімки.
Ті самі.
Що з хрестами на броні.
І старша з них —
насправжки вже старіючи,

рукою затулившись,
наче ж сон,
скомандувала тонко:
— Батарея — а-а-а!..
(Ой матінко!..
Ріднесенька!..)

Вогонь!!

І —

залп.

І раптом всі заголосили —
дівчиська ще ж —
так затужили люто,
як начебто

весь бабський біль
Росії

в дівчатках цих
враз відгукнувся тут.
Кружляло небо

долею
рябою.

Був вітер приголомшливо гарячим.
Билинний плач

шугав над полем бою.

Він був чутніший вибухів —
цей плач.

Його Земля

так слухала, неначе

у неї був смертельний тут кордон.

— Ой матінко!

Ой, лячно мені, лячно!

І знову:

— Батарея-а!

Знов:

— Вогонь!..

І перед ними

на земній на кулі,
де безіменний горбик

вдалині,

вже палахтіли —
фантастично буйні —
чотири чорних

танкових огні!

Балада про кольори

Був рудим він,
як із рижиків
рагу.

Рижим,
наче б апельсини
на снігу.

Мати часто
говорила жартома:
«Я від сонечка
синочка
привела...»
Другий був у неї чорним,
як смола.

Чорним,
наче той обвуглений
смоляк.

Хихотала із насмішкою вона,
говорила:
«Дуже темна ніч була...»
В сорок першій,
сповіщаючи
війну,
прокричали репродуктори
біду.
І обидва,
два братани,
два сини —
уклонились низько мамі
і пішли...
Довелось в бою
понюхатъ
молодим

риже полум'я атак
і чорний дим,
люту зелень
перестояних ланів,
сіромань
прифронткових госпіталів.

Два синочки,
два братани,
двоє крил
воювали до рейхстагу
скільки сил.
Мати ждала.
Мати долі не кляла.

Похоронна
її хату обійшла.
Повезло їй,
пофортунило — як стій.
Пощастило їй
на два села одній.

Повезло їй,
повезло їй, повезло! —

Два соко́ли
повернулися в село.

Два синочки,
два братани,
плоть і стать...

А на грудях ордени
ясні блищать.
За столом сидять об́а —

плече в плече.

Ноги цілі,
руки цілі —
що ж іще?

Як ведеться з давнини,
п'ють мед-вино...
А в обох волосся — вже не те воно.
Стали голови —

страшної
білизни...

Бо смертельний
білий колір у війни.

Базар того року

Ю. Казакову

Базар?
Базар!
Крамарки
    в ударі:
«Сахарин добірний!..»
«Цілюща махра!..»
Чого тільки немає
    на цьому базарі,
тим більш,
як неділя,
    рання пора...
«Продаємо шинелю новеньку!
    Шкода — сам носив би!..»
«Брусницева настоянка! —
Вигоює од бід!..»
«Ану,
    кому
    перепічки!
Рум'яні і ситні!..»
«А ось чудо-мило...»
«А ось
    милиця-самохід...»
«М'ячик стрибучий —
    діткам на забаву...»
«Валянки!
Валянки теплі на мороз!..»
Хрипко лайки —
півкарбованця
    за пару —
продавав
чорнявий
безногий матрос...

«Є шапки-вуханки.

Три кіла ворсу...

Майже даремно...

Служба, налітай!»

— А у вас, дідусю?..

— У мене

фокуси...

— Що то за оказія?!

Як це?..

— А так...

Він килимка на брукові

розстелив швидко,

ще й видобув з вуха

свого огірок.

І в збовтаній калюжці,

де з кавунів шкоринки,

затріпотів

сріблястий

сполоханий мальок...

Старий уже висмикував

голубів із сумочки,

він пилку заржавілу

в поліно обернув...

Старий таки старався!

Мигтіли пальці зсушені...

«Е-гей!

Кому

фокуси!

Недорого беру...»

Підходила публіка.

Сміялась на весь голос...

А хлопчик

принишклий,

мов трапив його шок,—

враз мовив:

— Дідусю...

Продай мені...

фокус...

Аби в кінці фокуса...

тато...
прийшов...—
Старенький

плечима стенув

печально.

Цвіла салютними гаслами

щербата стіна.

Люди озирнулись.

Люди замовчали...

Скінчена.

Скінчена.

Скінчена

війна.

Я. Смелякову

Над усе — радянська мова,
що звучить, як спів.

Вам з народження відома
мова та
з азів!

Говоріте, друзі, нею,
в ній-бо розмах

крил —

нею

з цілим світом

Ленін

мудро говорив!

Щирістю ж ви не хвалітесь,
годі слів пустих.

Серцем

в мову цю повірте,

як в себе самих!..

Декому вона —

парадна,

мертва,

нічия.

Все одно що інородна

річка —

течія.

Наказали —

затурукав

(проростає пеня!).

Дечого в житті добувся.

Держиться тепер.

І хоча він з рота бризки

мече на лице,—

однаково —

кар'єристський

чується акцент!..

Але
через тих каналій,
ницість
крикуна
не клянїть цієї мови —
не її
вина!
По-радянськи
говорїте —
і прибуде
сил.
Їм в путі не уступїте,
а — разїть дурил!
У годину світанкову
й серед косих
злив
всяк
плека радянську мову,
хто
правдолюбив!

Син Віри

Ю. Могилевському

Я —

син

Віри...

Я давно не слав тобі вісточок,

Віро Павлівно...

А вітри віяли,

все наспівували вітри

то нахабно,

то грізно,

то жалібно.

Я —

син Віри.

О, як допомгла ти мені, мамо!

Мамо Віро...

На пустельних вокзалах мене

обнімала,

мамо Віро.

Я —

син Віри.

Безпутного сина

діждатися б рада

мама Віра.

І прохала

писати здаля їй лиш правду

мама Віра...

Я —

син

віри!

Віри не в бога,

не в ангелів,

не в загробні

штуки!

Я —

син віри в сонце,
що рине
крізь прорвані тучі!

Я —

син віри в працю людини.
У брость по спаленій брості.

Я —

син
віри!
Віри в мовчання
на дибах!

І спів перед розстрілом!

Я —

син віри в земне кохання,
осяйне, як диво.

Я —

син віри в Завтра —
омріяне,
щасливе!

І в людей,
як дороги,—
широких!

Стійких.

Відвертих...

Я —

син Віри,
зневажаю нитиків!
Ненавиджу плаксіїв ущербних!..
Я кажу тобі правду,
мамо Віро.

Правду щиру...

Справ — по горло!

Ти прости,

я назад вернусь

не скоро.

Починать не варт без вина
ні любові,
ані пісень.

А була ж то іще одна
вельми трепетная струна.
Та її —
такі, бач, діла —
куля зла
підтяла.

Тріщинка

Річка Тахо,
                    річка Тахо під Толедо...
Над зеленою водою марить птаха.
Жовтим писана долина —
  як тареля.
Тріщинка на дні долини —
річка Тахо.
А Толедо —
                    як похмуре, горде чудо.
Як далекий відзвук
                                    рицарського гімна.
Тьмавим золотом
блищить його кольчуга...
Я не слухаю
                    начитаного гіда.
Голос гіда,
він мені — безглуздий лепет.
Чомусь місто це болить мені
  наскрізно.
Надто довго йшов до тебе я,
                                    Толедо!
Ах, збуваються бажання надто пізно...
Пам'ять
                    знову піднімається із праху.
Знов клянуться школярі
                                    над знаком карти.
Довгий соп міцний
                                    бійців інтербригади...
Ти —
як тріщинка на серці —
річка Тахо.

Танцюють індіани

Бум!

Це не костюмований
бал.

Бум!

Це гримнув
бойовий
барабан...

Бум!

В нім пульсує
громохкий зміст.

Чую:

вплівся в гуркіт
дзенькіт намист.
В барабанний рев
слова заплелись:

«Ми жили

у цій країні

колись.

По батьківських трунах
ходимо ми...

Барабане, бий!

Гучніше грими!

Наче знову

вдома ми —
як тоді,—

на землі своїй,

на власній воді!

Наш вігвам тут,

і гора наша,
й гать,

за деревами —

блиск наших багать!

Це на мить коротку нас обпекла
кров

Справедливого Орла.
(Стрічок

з березової кори

патни,

брате мій...

Хай блідолиций сміється —
ми ж дикуни...)

Будем щоночі снитися

дітям твоїм...

Бачиш,

це сум наш танцює
під барабанний грім!

Танець наш

старший

за батьківський вігвам.

Напевно,

не сподобається він

вам.

Нехай!..

Але сплатіть нам

хоча б за той час,

коли тільки ми жили тут —

й ніхто,

крім нас.

Скажіте,
пророче,
будь ласка,—
пита ось

моя простота:

кому ж ви
зайві?

для кого то —

хлопці,
байдужі навмисно?
Дівчатка,
підстрижені коротко,
не дуже горді,
грішні?
Чому ваші душі

видані

в лапи пліток
брудні?

Кому ж бо все-таки

вигідно,

щоб зайвими
ви були?

Щоб ви про все забували?

Щоб жить вам і прісно,

й тісно?

Щоб ви

вином

запивали

зухвалу нібито

пісню:

«Ми — зайві.

Нас не пригріти.

Збагне нас усяк

навзаєм!

Не визнаєм

політики,

кохання лиш —

визнаєм!

Раби

лиш плоті вільної,

ми —

зайве покоління —

Пам'яті Хемінгуея

Відходять могікани.
Без крику.
Дверима не риплять.
Незворушно.

Нікого не кленуть
відчайдушно.
Холонуть.
Замовкають навіки.
Хулу на них
чи славу лили —
до брехеньок
вони не звикали.
Здивовано на світі жили,
усміхнено жили
могікани.
Незвичними
слова їх здавались
і вчинки
були дивними
трохи...

Відходили вони
й не лякались,
відходили,
не навчені страху.
Пішли.
Нам —
вітер весен лишивши,
дерева,
посаджені своїми руками.
Лишили землю цю і пішли вже...
Землі ж —
потрібні так могікани...

Хіппі

Ми — хіппі.
Не плутайте з «хеппі».
З старцями не плутайте
в ревній скорботі...

Не сплять
поліцейські при кепі,
пильнуючи
наші чесноти.

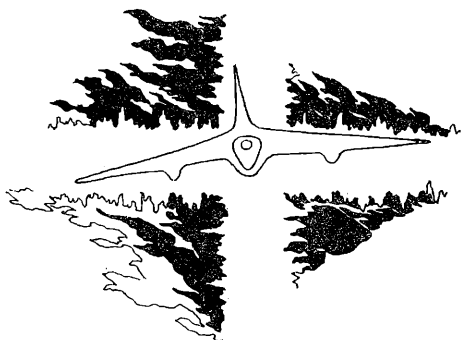
Нічийні.
Не ваші,
не наші.
Нічийні.
Як вимоклий вітер.
В нас зачіски —
з виду монаші.
Та ми не монахи!
Ханжі! —
перевірте.

Хіросіма

Місто прославилось так:
вийшов

військовий дивак
з юним лицем,
хоч і дід.

«Хлопці,—
сказав,—
у політ!»
Хлопчики,
час-бо такий.
Нам пощастило-таки!..»

Ранок. По восьмій стекли
ще сорок дев'ять хвилин.
«Точка...—
зітхнув офіцер,—
ціль
на прицілі
тепер...»

Восьма дванадцять якраз,
ось і команда:

«Пора!..»

Восьма п'ятнадцять.

Над світом злетів

з ревом, зловтіхою
диму клубок!

Сонце схолонуло
серед світів.

Стерпли обое:

і «боїнг»,

і бог!..

Вигукнув штурман:

«У повній красі ми!..»

Так лиш за мить

у розплавленій млі

зблякли в уяві

всі помисли злі.

Люди дізнались,

що на Землі

є Хіросіма.

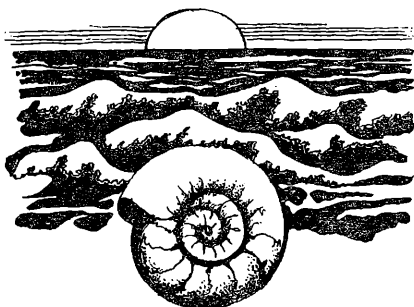
Й нема Хіросіми.

Відплив

Я. Голованову

Неначебто образився на берег —
од берега
відходить
океан.

Відплив...

Осів пісок валком грубезним.
І випливають, мовби на екран,
у рештках піни —
баночки від соку,
шматина сіті,
дощечка слизька,
кулясте скло,
красуня зизоока
на потемнілім віку сундучка.
Монета,—
мов чиєсь то подаяння.
Пластмасовий індієць на гарбі...

Стривай!

І все це було в океані?!

Носив
усе це
океан
в собі?!
І викинув?
І згадувать не хоче?
І не велить давати запитань?

Ага-а-а!
Впіймався, до дрібниць охочий!
Великий?
Не такий вже ти
й титан!
В мені ж бо теж — усяке там.
Негоже.
Про що етично так у нас мовчать.
Тепер
зрівнятись я з тобою можу!
В дрібницях
чи у слабості хоча б.
Хоча б у чомусь.
Хоч би в окаянні!..

Я раптом долю
виправив
свою.
Стою суддею
вже над океаном.
Картинно і розсерджено стою.
Мені судить.
Я гнівен.
Я караю.
Я —
наче бог,
творець усяких див...
Що океану!
Океан —
без краю.
Кипить він.
Починається
приплив.

*

Горбуша
в вересні

мече ікру в річках...
Тріпочуть плавники, як стяги на вітрах.
Забувши сон,
іде вона туди,
де народилася.
До рідної води.

Шаленим
табуном,
лавиною з гори!
І тужавіють в ній

крупиночки ікри...
Горбуша валить,
як з мішка — горох.
Затори валить,
рине напролом.
Бушуючи,
мов брага золота,
горбуша
в вересні
ікру іде метать!..

Білястий водопад
кипить, неначе цунш,
коли в стрімкій воді —
торпедина горбуш.
На міліні —
повзком.
По каменях —
вперед!

Зарить ікру в пісок,
взамін прийнявши смерть.
Прийшла її пора,
всьому надходить строк...

Тут —
навіть не ріка,
а протіка струмок.
І як сюди пройти —
ніяк не доберу...

Горбуша
в вересні
іде метать ікру!
Затим вона лежить —
росинками на склі...
Я буду їздити
по голубій землі.

Валятись на траві,
дурманний
пити квас.
Та в свій останній день,
у невідомий час,
останню
ніздрями
відчувши вमितь грозу,—
на рідний твій поріг
прийду я,
приповзу,
приникну,
припаду.
Коліна в кров
зітру...

Горбуша
в вересні
іде метать ікру.

Сувеніри

Сувеніри
    вирізають
з ковеняк сухих як слід.
І фігурки
вигризають
шлях із пут на білий світ.
Їх по мокрій ріні
                    тягнуть,
топлять, наче кошенят.
Труть наждачками безтямно,
до нестерпності коптять.
Смалять над гарячим дьогтем.
Фарбу з глека щедро ллють.
Необачливі патьоки
для наївності
не труть.
Перетрушують,
                    мов дрова.
Пекло. Чад.
Суцільна мла...
Старожитність
                    непідробна
у фігурки
вже вросла.
Ось вони стримлять
                    поважно.
Переповнили лотки.
Ось на світ
                    підсліпувато
зирають з давності божки...
Покупець —
                    у повнім трансі.

Не поскупитесь
на гріш!..

Ах, колись я так старався
подорослішать
скоріш!

Без пальта ходив весною
вечорами у кіно.
З малолітньою шпаною
я серйозне пив вино...

...Не копти мене,
століття.

Скронь
під сніг
я не віддам.

Час проб'є.
Я постарію.
Сам.

Монолог царя звірів

В катакомбах музею
ріжок пастуховий притих,
бивень мамонта,
зуб кашалота,
запилена цяцька...

О людино!
Послухай Царя
отих звірів німих.
І прости, що слова мої
будуть звучать не по-царськи.

Я — останній із левів.
Та за мене говорять нехай —
лань в обіймах капкана,
повзучого смогу
удади.
І родина дельфінів,
на котру ти
тиждень, вважай,
полював з вертольота.
Аби відпочити в забаві.
Хай спиня тебе голуб,
якого отрута зжира,
вбиті нори борсучі,
мурашник, підпалений люто,
приголомшена сьомга,
тремтячий від жаху
жираф,
і підстрелений лебідь,
і чайка —
по горло в мазуті.

Хай голосять вони,
молять вік — цей караючий град.
Хай обходять вони якнайдалі

всіляку машину...

Ти —
звичайно — вершина природи,
людино, мій брат.

Тільки ж
де і коли ти стрічав
без підніжжя вершину?

Ти правуєш над світом.
Ти крутиш кермо,
як бриля.
Ти — господар.
Перечить тобі ми не хочем й не можем.

Та без нас,—
уяви! —
чи пребуде землею
земля?

Та без нас —
зрозумій! —
хіба море
залишиться
морем?

Будуть жить на бетоннім безмов'ї
лише слизняки.

Океан переллється
в безмежну протухлу калюжу!
Я тебе не лякаю.
Та надто вже сіті
меткі.

І росте скорострільність
рушниць твоїх славних —
задуже.

Все твоє на планеті!
У нас же —
нічого нема.

Так влаштовано світ.
Ми хіба що на чучела
згожі.

Зоопарки твої пречудові.

Та жаль обійма:

ми в твоїх

зоопарках

на себе давно вже

не схожі...

Так влаштовано світ.

Ми поладить, на жаль,

не змогли.

Наші кроки нечутні

лиш сутінки тихі позначають.

Ми відходимо в історію

з цієї сумної землі.

Ваші діти, людино,

згадають про нас.

І заплачуть...

Ми —

пухнасті уламки тепла.

Ми — живі-бо,

ми ж — є!

Може, й правда, що

світ

що не день, то лютішає вражо!..

Ось вдивляється в тебе

зруйноване царство моє.

Непокліпно зорить.

Ні об чім не шкодуючи майже.

І нічого не просить.

Нічим тобі не докоря.

Видно, в хоботи, в пазурі й ласти

судьба не дається...

Я

із сивої гриви

зриваю

корону Царя!

І реву од безсилля...

А що мені ще зостається?

Квіти з тайги

Ти пробач,
що я квітів з тайги не привіз.
Ти не вір,
що на квіти нещедрий там ліс —
хай не брешуть тобі
серед білого дня...
просто квіти в тайзі —
польовим не рівня!
В буреломах, на кручах
палають жарки,
як сонця,
наче скроплені кров'ю жовтки.
Квіти —
не для слизьких ресторанних столів,
не для них
полірований блиск кристалів.
Не для них.
І вони не збагнуть ні на мить,
що з-під крана
та сама вода крапотить.
Але — спробуй зірвати їх!
Тільки торкни:
на долоні тобі
бризнуть кров'ю вони!
Не лякайся —
зірви їх, лицем притулись...
Тільки що це?
Лиш квіти землі позбулись,
відірвались від ґрунту,
і вмер для них ліс,
у якому вони
на світанні звелись,

*

Ким за життя були вони —
Венери, величі повні?
Ці Афродіти гордливі —
ким за життя були?..

Розгойдуючись,
розхитуючись,
дзвони б'ють невгамовні.
Безсонні вогні здіймаються
над брами, вежі, вали.

В нетоплені комірчини
натурниці увіходять,
натурниці увіходять —
бентежність їх огорта.

В клубок дрібний і промерзлий
згортається
їхній одяг.

І випромінює сяйво
чиста їх
нагота...

А дзвони знай гомоніли:
«Все в цьому світі тлінне!..»

Кричали:
«Не богохульствуй!..

Одумайся!..
Відречись!..»

Та кожен мазок — наче постріл,
і музика бою
лине,

і пензлі,
немовби воїни,
для наступу
підвелись.

Удар!
І монах пухкенький
крутиться, як веретено.

Удар!
І вривається буря
в хоральні співи пісні.

Вікна тремтять у соборі...

Удар!
Напевне, смертельно
для пана бога самого,
для божеської рідні...

Дзвони гули-дзвеніли.
Гостро льодок полискував.
На вежі,
здибленій в небо,
сивий стражник тремтів...
І реготав художник!
І роздавав по писку
ханжам,
що живуть навпроти,
прийдешнім ханжам —
поготів!

Серед відвертого холоду
барви цвіли на ґрунті.
Урочистий, мов у вітрила,
вітер дув
у вікно.

На полотні,
як на дереві,

теплі
зоріли груди.
М'яко світилися стегна.
Очі сміялись водно.
Кімната більшала зримо.
Щезав забутий підрамник.
Усміхнена Афродіта

велично й гордо

пливла!..

А натурницям було зимно.
Натурниці
кутались в рам'я.

Живими були
натурниці
і дуже хотіли
тепла.

Вони вдягались поволі.
Виходили боязко.
Вперто
злітали тонкі накидки
у безгомінні нічнім.

І в церкві молились довго.
Лякались
божої волі...

Вони
вже були безсмертними.
І бог тут був
ні при чім.

А в коридорі поїзда,
в коридорі поїзда
чутно, як колеса
бесіду ведуть...
Ми ідемо,
їдем,
хоч нам так само боязко:
враз прилинуть радощі
і нас
не знайдуть?

*

Гітара охала,
здригалася
і тенькала,

нечутно кликала,
питалася,
просила.

І ерудити в лад потакували:

«Техніка!..»

Неерудити просто відзначали:

«Сила!..»

А я все набридав:

— Ну грай, ну грай, що хочеш!

Що на умі.

Що лиш завгодно.

Що попало...

Із хмари вибився

такий наївний дощик,

немов до нього споконвік

дощів

не падало...

Заграй, заграй!

Дерева тонуть в дивнім лепеті...

Грай,

вигравай!..

З очима будь відкритими.

На дальнім плесі

стартували гуси-лебеді —

і ось, поглянь, летять,

летять, махають крилами.

Заграй, заграй!..

У місті,

у столичному,

Відзнята,
вважай, половина.
Герой капризує.
Героя укоськати годі.
Він плавати згоден
при іншій, при ліпшій погоді.
Натура «горить».
Режисер
вже знесилений майже.

Мене
викликають.

І я їм спокійно:
«Знімайте!»

І ось я пливу.
Я лечу на коні.
Я фехтую.
П'ю чай у перервах.
На руки скоцюрблені дую.

Розбите коліно.
І кров. Так не падав давно я.
І крупними планами
поруч знімають
героя.

Я — тіло його.
Я — звитяжність його.
Я — рішимість.
Я — кінодублер.
А дублер —
то сама одержимість!

Ось знову я лізу кудись
аж до чорта по стелі.

А кволий герой
репетирує сценку
в постелі.

Я в нім розчинюсь,
як ріка розчиняється в морі...

Напевне, опісля він буде і в славі, і в моді.
Напевне, колись
він розкаже не раз популярно,
як бився, як падав, і як це приємно
і трішечки лячно.
Я — кінодублер.

Людям, чиїх я не знаю прізвищ

На мирній планеті
щорання
голубіє трава в росі...
Я
ваших прізвищ
не знаю,—

знаю те,
що відоме всім:
нескінченно дихає всесвіт,
мчать ракети,
як згустки сонця.
Це ж бо —
вашої праці вислід.
Ваші мрії.
Ваше безсоння.
Знаю тільки
що десь там
війною
заповзяго
смакуючи наперед,—

надарма
прогинаються аеродроми
від реактивних ракет!
Не наважаться, ні.
Побояться вони.
Вашу силу
вони відчують.
Іменують вас просто:
«атомники»
і «ракетниками»
називають...
Дорогі наші друзі,
часто
живете ви
нікому незнані.
Нагороджують вас
негласно.
Поруч з нами ви.
І не з нами.
І байдуже,
що прізвищ ваших,
ні імен ваших
ми не знаєм.
Від чужого приховані погляду,
від усякого сховані погляду,—
нічого не вдієш —
треба.
Не поробиш нічого —
треба.
Не втекти од жорстокої правди!..
Ті, чужинські штаби,—
уперті.
Прозорливі складають плани
їхні розвідки,
слуги смерті,
мають
грішми набиті сейфи...
Тільки що вам
ті гроші!
Усе б ви
безкоштовно
до ніг Людини,—

аби тільки було се доречним,—
до останньої крапельни
поклали б

усі надсекрети!
Усього б ви понавидумували!
Необхідного

і незвичайного!
Ви ж бо знаєте, що для розуму
жодних меж не передбачено.
Як то легко б дихалось людям!
Як то гарно люди любилися б!
І які б

на земних півкулях
неповторні
думки родилися!..
Та покість що над світом віє
ледь пом'якшене
недовір'я.

Та покість іще дипломати
виплітають послання
м'якенькі,—
все-таки
до пори до часу
залишаєтесь ви
безіменні.
Безіменними.

Нелюдимими.
Геніальними невидимками...

Школярі
у майбутньому
будуть
вашим заздрити справам
буденним...
Тож доземний поклін вам,
люди.

Вам,
великим.
Вам,
безіменним.

Борги

Вона прийшла —
пора сплатить борги.
Прийшла вона
шаленою ходою.
Не скажеш — влаштували вороги,
не дінеш за юнацькою пихою.
І ось я сновигаю тут і там,
розмахую
всілякими словами:
«Я розквітаюсь з боргом!..
Я віддам!..
Повірте-но!..»
Хитають головами
ліси і трави,
сніг, що йде стіною,
село Косиха,
Сахалін
із Волгою.
Живе в мені,
сміється наді мною
вся неймовірна неосяжність
боргу!
Розплати жде секунда.
Ждуть роки.
Озера
із вітрилом на раменах.
Міста мигливі, наче цигарки.
І переможні,
й траурні знамена.
Медовий колір юшки із ливів.
Москви — всеможна і ясна
зірниця.

Наслідування бардів

Час летить на землі
од любові д' любові...

Півпланети —
в росі.

Півпланети —
у крові.

Тане іскра в золі,
наче племінь на гноті.

Півпланети —
в зорі.

Півпланети —
в темноті.

Я не можу ніяк
долетіти до мрії.

Півпланети —
в дощах.

Півпланети —
в завії.

За це світло в вікні
дяка долі безмежна...

Півпланети —
в мені.

В тобі ---
решта.

Убили хлопця

Убили хлопця...

хоч за віщо? Ет,

за просто так.

Спокійно...

Як у грі...

І це було

не за сто тисяч верст

від міста, ні.

А поруч.

У дворі.

Іще палали вікна...

А при тім

він так кричав

всіма ротами ран,

неначе накричатися хотів

за всі мовчання цвинтарних мовчань...

Крик

жив окремо!

Виростав, як мур.

Здирався,

і з дахів зривавсь, безкрил.

Розтерзаний,

одчайний,

повен мук,

гігантський не по-людськи

тоскний крик!

Він тік по ринвах,

поверхами ліз,

підвали і горища заливав.

Він на дзвінки кривавим пальцем тис!

Ломився в двері
і в замках волав!..
І простір був розпечений до дна.
І сигарети
бились в бороді:
«От, коли б це не ніч,
а завидна...»
«От, коли б це на фронті,—
я б тоді...»
І все.
Лиш блискавки горять на дим.
І все.
І вік не зупинила тьма...

Людино в злеті —
ти найвище з див!
Але й в мерзоті —
вищої
нема!

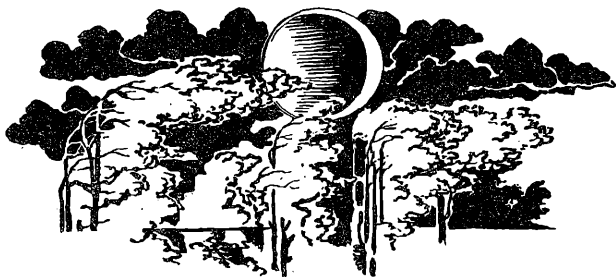

Лист про дощ

Ідуть

буденні дощі восени
по калюжах слизьких, як лід.
Неначеб іти поклялись

вони,

а клятву виконувать
слід.

Дощ, як на сміх,—

ти нічого не ждеш.

Ніякого чуда
не ждеш.

Ти ліг спати —

йде.

Прокидаєшся —

йде.

Виходиш на вулицю —

йде.

І тільки порожня імла

в очах,

місто порожнє твоє.

Жінка на розі газводу в цей час
вперто-

таки продає.

А воді довкіл!

Стільки води,

нікуди

вже розливають.

Це — ніби сонцем

іти торгувать

там,

де сьогодні

ти!..

Послухай,

а може, десь там у вас

така ж, як тут, чехарда?

Край під'їзду в глині

газик зав'яз,

на балконі шаром —

вода...

Коли так,—

то це витвір якоїсь брехні!

Щось не те воно,

далебі!

Бо потрібно:

якщо вже дощ —

мені,

то сонячне світло —

тобі.

Мов доня, сонячне!

Мов слюда!

Мов огонь, що тріщить і пече!

Хай дощами на тебе не пада

вода.

Хай на мене вона

тече.

А дощі сліпі

летять з висоти.

Ні дерев нема,

ні трави...

Будь ласка,

листа оцього

порви.

І мене за нього прости.
А втім,
терпіння — як та струна.
Справа тут
не в листі.
Море гуде край мого вікна,
як поїзд —
до тебе в путі.

Білили трупи
русів навсебіч.

Вогонь гуляв
безкарно по державі.

Дражнив мороз,
чужа смішила річ.

І не було коли
шаблям іржавить.

І пахло димом,
потом і покосом...

Усе спаливши,
під гортанний сміх
до бойових пропилених повозок
чужинці гнали
бранників своїх.

Вони в дорозі здобичтю мінялись.
І, в таборі зчинивши гвалт і виск,
всіх до коліс рівняли.

І сміялись:

«Смерть!» —

коли був ти вицим
од коліс.

У воїна рука не задрижить.

Великий хан

все обумовив вчасно...

Щастило лиш малим.

Лишались жить

Слав'янські русі

хлопчики й дівчата.

Піднесені,
немов на образах.

Що діється —

заледве розуміли...

Та зненависть в заплаканих очах
тоді вже —

не дитяча —

клекотіла!

Вони мовчали.
Вітер затихав.
Дзвеніли дзвони
полюдня рудого...

І все ж він помилювся,
мудрий хан!

І так-таки
й не зрозумів нічого!..

Їх ще в полки покличе
благовіст!

Уже гряде,
уже ту битву
видко!..

В коліс був
надто зависокий зріст.
А діти підростають
дуже швидко.

Я підкуплений

Всі радянські письменники підкуплені...

(Так про нас пишуть на Заході)

Я підкуплений і справді.

Я підкуплений.

Без остатку.

І вві сні.

І наяву.

Запевняють радянологи: «Загублений...»

Усміхаються товариші:

«Живу!..»

Я підкуплений

і кригою Кронштадта.

І акцентом

коменданта-латиша.

Я підкуплений

наркомами двадцятих

і свинцевою водою

Сиваша...

Я підкуплений

шаленством хуртовини,

тишиною,

що запала

до війни.

Я підкуплений і кров'ю

до краплини

тих,

що в сорок першій

впали в полини.

Випадково

підкупив огонь на сопці,

як десятка при тузі

в шаленстві гри.

Підкупили

з ЧТЗ спокійні хлопці,

чай бакинський,
буйні барви

Бухари...

Підкупили вертолїтники —
в кабїні,

ї хистка підлога
в кубрику нічним!..

Підкупила жїнка,
непримїтна нїби.

Підкупила —
ї не знаю досї —
чим?

Та життя з тих пїр
лїчу по веснах, мила.

Не синицю, а шпака
жду до кїнця...

Ї характером стервозним
підкупила —

донька,
що нї в матїр справдї,
нї в отця..

Підкупив Расул
карбами на кїнджалї.

Лютим клекотом —
ангарська течїя.

Я підкуплений

Палангою,

Кїжами.

Всїм, що знаю.

Ї чого не знаю я...

Я підкуплений в душі зачатим словом,
не розмїняним їще на мїдяки.

Маяковським я підкуплений,
Светловим

ї Землею,
в якїй збудуться рядки!..

Вїдпалахкотїло ще не все кострами.

В долї ще розгадана не кожна мить...

Я підкуплений.

Назавжди з потрухами.

Ї тому мене нїколи
не купять.

Ксені

Виростеш, Ксеню,

рядки оці

ти побачиш...

Ринва втомилась гудіти --
вже тебе не розбудить!

Цілу годину живеш на землі ти.
Прийми її.

І пробач їй,
що земля не така ще далеко,
якою їй варто
бути...

На землі вмирають, плачуть, заковують.
На землі струмки співають
між торосів твердих.

Задихаються пальми.
Чавкає тундровий мох з-під ніг...
Я зробити її хотів
дуже святковою!

І не встиг.

Я зробити її хотів
дуже усміхненою!

І не зміг.

Я над нею дрижав.

Я її так просив!

Я землі відкривався.

Зрозумів її мову,

її долю прийняв як посаг.

Ти пробач

батькові.

В нього забракло сили

нагодувати голодних,

оживити убитих,

озути босих.

Ми —

завжди продовження.

І я

не почав з нуля.

Ми —

завжди продовження!

Розчинені навстіж двері до зір.

Буде найщасливішою

твоя і моя

земля.

В це вірить твій тато!

І ти —

неодмінно —

вір!..

Ти поки не відаєш,

яка пронизлива куля земна.

Що таке «світло» —

не знаєш.

Що таке «темно».

Що таке «весна».

(Хоч народила тебе
весна).

Що таке «сніг» —

(хоча сніги стоять —
суцільна стіна).

Цілу годину

ти живеш на планеті.

Звикай дихати в ритмі.

Продовжуй сопіти.
Починай басувати

з номерком на руці...

Навіть ім'я своє
ще годі тобі

утримати

у малюсінькім,
майже несправжньому

кулачці.

Рибак

С. Красаускасу

Що ви ловите,
рибаки?
Як завше,
недоступні, сором'язливі,
що ловите, рибакі?
Над рікою ревучою,
широко лікті розставивши,
ніби вуздечки у ваших руках,
не вудки.
Ніби кінь це загнуданий,
а не ріка,
ніби чується вам
тупіт конит частий,
ніби вам до душі
доля тільки така,—
вічно мчатись
за своїм рибацьким щастям.
І припавши до гриви коня,
тихо охаете...
До високих чобіт
глина прилипла.
У відеречках тільки,—
йоржі та окуні...
Де вона —
золота
ваша рибка?..
Мимо вас по ріці —
човни, човни...
А за моїм вікном
глухо шумить вуличка.
Я сиджу,
розставивши лікті, як ви.

І в руках моїх не олівець,
а також — вудочка.

Як і ви, різне я пробую,
рибаки.

Та лінивих пліток
ловити не хочеться.

Закидаю вудочку у ревучий потік ріки,—
на паперовім аркуші
кола розходяться.

Розходяться,
розбігаються кола ці...

А в улову мого
стовбурчаться в'яло голки на спині.

Над утомленою головою
сонце котиться,

в кожному житті відбиваючись,
в кожній краплині...

Може, скажуть:

«Ти ловити не вмієш!

Не завжди
терпцю вистача над папером...»

Ні, дрібнота набридла
мені,—

зрозумійте ж!

А де —
вона?

Де моя рибка
золотопера?

На якій такій страшній глибині ріки?

Де вона —
ховається —

неповторна й небачена?

Як вам ловиться,
як ловиться,

рибаки?

Я бажаю вам щастя.

Щастя рибачого.

злом не пораниш.
Не заплачеш
і не застогнеш,
якщо запрагнеш.
Станеш павною
і байдужою,
станеш сама собою...
Тяжко мені з тобою,
дужою
і впевненою такою.
Торопію,
звертаюсь до тебе,—
хоч на мить,
не назавше,—
поверни мені віру у себе,
стань
трохи слабшою.

Незаселені острови

Сняться суворим поетам слова і мислі.
Сняться спортсменам рекорди нові.
Сняться закоханим
в кожному місті
ще не заселені
острови.

Найтаємничіші,
з далями в зелені,
вітру відкриті на три сторони,
досі не знайдені
і не заселені,
тим,
хто кохає,

належать вони.

Навіть відмінник,
що надто старається,
з лави шкільної не знатиме їх,—
в тих, що кохають,
своя географія!
В тих, що кохають,
карти
свої!

А для невірників
хай це новинка,—
тільки, любове,
палай
і живи.

Вірте:

не казка,

вірте:

не вигадка —
ці незаселені острови!..

Все тут первинне,
з гаями чудовими,
течія

рівної в тиші ріки,
білими-білими,
довгими-довгими
хмари здаються над ними
тонкі.

Вітер,
якому у небі просторо,
птиці співучі,
луги голубі,
вічне,
як серце, безсонне море,
гори,
упевнені у собі.
Всюди тут литі,
легкі водоспади,

трепет на вітрі
м'якої трави...

Той,
хто по-справжньому
здатен кохати,

може
такі відкривать острови!..
Двоє на острові.
І блискавиці!..
Двоє — і все!
А над ними —
гроза.

Двоє —
і вічність.
І зорі — в зіниці...
Двоє —
й на тисячі верст небеса.

Так це непросто
у ночі імлісті.
Бо найскладніше за все —
відчувать...

На перехрестях
у стихлому місті
жовтим огнем світлофори горять.

Цирк

Олександрю Аронову

1

Здолавши останню з меж
ньютонівського
«Знайшов!..»,

хитається
хистко перш,—
як суть, оголений
знов.

Мелькає в прожекторах
дівчатко —
найслабша стать.
Навчилась в усмішці страх,
а в блискітках —
піт ховать.

Робота на висоті.
Без дурнів штука живе.
В урочистій суєті.
Напруга оплески рве...
Тут шиє птах по канві.
А люди вогонь їдять.
І ходять на голові.
Ногами
вміють писать.
Тут коні танцюють вальс.
Сідає слон на диван.
Дурніший
клоун од вас.
Це, звісно, приємно вам.
Лисицю пасе когут.
І — гул перекривши вмиль,—
як бубон,
дзвенить батут.
Стрибун,
як м'ячик, летить...

Утомлені мудреці,
забудьте свою крутіж.
Частіше
ходіть у цирк.
Дивіться вгору
крутіш.

2

Хочете щастя?
Бажаєте помолодіть?
Блюдо манежу начищене —
аж мерехтить.
Ніби чекали ревізію у ранковий час...
Що кухарі зготували?
Чим подивують нас?..
Глянув суворо,—
відчувши важливий момент,—
і на братів замахнувся своїх
лорд-диригент.
І над крутим поворотом голів
з висоти
затріпотіли в галопі,
заблискали копити.
І, окропивши веселим дощем,
пронеслись.
Сядьте зручніше:
бенкетні дива
почались!..
Хай залишається в серці
і згадується завжди
захвату пряничний присмак
і щастя журби..
Лампи погасли.
Одягнув
гардеробник пальто.
Десь відлітає, змахнувши крильми,
шапіто.
Просить його не забуть,
пам'ятати цю мить...
Цирк не любить —
все одно,— що дітей не любить.

Вірші, написані Восьмого березня

Все одно, що за снігом іти
в Африку,
а за книжкою віршів іти —
в меблевий
і адресу бога у довідковому
сумовито просить
зі слізьми в голосі,
все одно, що картать океан
з берега,
що у нього немає до вас
чуйності,
все одно, що шукать восени
проліски
і по комусь завчасно справлять
поминки,
все одно, що розкласти в хаті
вогнище,
а гнідого коня з гаража
вивести,
вперто хмару у небі обнять прагнути,
в ополонці картоплю варить
в лютому,
все одно, що на суші учить
плавати
і назвати важкий камінець
яблуком,
все одно, що від курки
чекать лебедя,—
так сказати собі
ніби ти повністю
розібрався
в жіночій
характері!

Матрьошка

А. К.

Даремно
                  друзі вибір мій
вважали
за мороку!
Аж чотирнадцять їх
                                  у ній
вмістилось,
як в матрьошці!

Живе зі мною перша з них —
дорідна і статечна...

А друга —
                  глоду зарості,
слова — мов гострий ніж...

А третя — мов школярочка
на балі випускнім.

Вона —
                  неначе жайворон,—
де небо, де земля...

Четверта —
                  та безжалісна,
мов зашморгу
                                  рідня...

А п'ята —
                  зла матрона,
що вірить
в забобони...

Шоста —
                  мов та епоха,

де ні чортів,
ні бога!..

Мовчить,
як мідь патрона,
ревнива жінка
сьома...

За нею, за ревнивою,
заойкала лінивиця,
лінива,
остогидлая,
в таксі замість трамвая...

Дев'ята — безсоромниця!
Дев'ята —
гальм не має!..

Десята,
та десятая —
залякана,
заплакана,
неначе й справді болем
відлунює їй доля...
Вся щедрість —
одинадцята,
вся загадкова
начебто,
і випросить пробачення
за те,
чого й не бачено...

Гойдається дванадцята,
мов ягода-ожина,
ніким іще не знайдена...

А далі
ворожив я,
забувши про тринадцяту
(терпіння не став),—
мені б ту чотирнадцяту,
що нею
ти і є!

І падаєш напівжива.
І задихаєшся від сліз.
Шепочеш гаряче слова.
Всі ті.
Ті самі.
Не мовчиш!
А сутінь жаром віддає.
І дуже п'яно голові...
Телефоністка — про своє:
«Алло!
Кого вам у Москві?..» —
«Хто візьме трубку».
Мабуть, ти.
А коли він, тоді...
Тоді
хай викреслиться назавжди
твій телефон!
Із темноти
повільно підступає біль.
А я уже над ним сміюсь!
Смішний
у нас з тобою
бій:
то лаюсь я,
то знов мирюсь!
Думки я прагну зупинить,
обличчя
грізне і бліде...
Як довго
телефон мовчить!
Як лунко
мій годинник йде!

Цікавишся, старий, мистецтвом?
 Великим,
                     справжнім,
   непростецьким?

Про нього
 мову поведем —
 про трепетне,
   про неплакатне...

До речі...
 Хто там з музикантом
 сидить
                     вважай що цілий день?..

Приємно бути у контексті
 новин останніх у мистецтві.

Нормального.
 Без пишних фраз...

Ти чув,
 що він недавно з'явся
 в кіно?

І, ясна річ, зазнався.
 Одружується

  в шостий раз...

Дивись:
 он той поет високий
 завжди тиняється, мов сонний,—
 звичайно, глушить люмінал...

Дівча он там сидить.

Актриса...

Коханців завела —
   до біса!

Я знаю їх по іменах...

Цікавишся, старий, мистецтвом?

Високим, чистим,
незатертим?

Прозаїк
в Сочі попливе...
А цей

наклав на жінку
вето.

А той
живе з кордебалетом —
страждає, бідний,
та живе...

Цікавишся, старий, мистецтвом?
Різноманітним, із підтекстом,
щоб скрізь дива,
куди не кинь?..
Актор коханку
знову кинув...
Послухай!
Краще витри слину,
«мистецтвознавцю»,
й відпочинь!

Напис

Над пересудів цунамі
просто в небо голубе
на стіні
світився напис:
«Елко,
я люблю тебе!..»

В нім були боління й жадність,
урочистість

в нім була.

І сама стіна,—

здавалось,—

хвилювалась

і росла...

Чуєте, шановна Елко,
в центрі самому Москви
напис квітне, наче гілка.
Винні в цьому тільки Ви.

Я не бачив Вас ні разу,
тільки
з Вами заодно
автора цієї фрази
схвалюю я все одно.

Славлю літери розквітлі,
їх приймаючи цілком...
Адже —

вперше на цім світі —
він сформулював закон.

Пайчіткіший,
найдобріший,
на століття й на щодень.
Формула ця найточніше
відбива життя людей.
Написав її просторо
Вам —
відверту і пряму,
хай Ейнштейни і Ньютони
ваздрять все життя йому!..

Хочу я,
щоб спалах, сполох,
напис, схожий на болід,
прочитав би археолог
через двісті
тисяч
літ!..

Двір
кипить, неначе Етна,
в синіх сутінках зав'яз...
Відповідь потрібна, Елко!
Елко,
дуже прошу Вас!

Королева пляжу

В. Ёжову

І з'явилась королева пляжу...

Пляж,

ліниво дивлячись у хвилі,
ранками димів,
неначе плаха
після страти судної неділі.

Отоді —

чи штиль, а чи вітрисько,
незалежне,
мов
казкове мево,—
пляжем гордо йшло

руде дівчисько.

Ми її прозвали —
королева.

Йшла,

неначе хвиля землетрусу!

Йшла,

як виклик тим, кому за софок.

По листах і сім'ях,

мов спокуса,

йшла вона

нещадним ревізором!

Так пеклась,

така була відверта,

від волосся і до ніг

крамольна...

Чоловіцтво

аж стогнало: «Вмерти,

справжнє чудо,

чудо, а не... море!..»

А жінки —
ті не бажали чуда!
І здригались,
наче справді чули
ворога!
Вони ретельно, мовчки
розставляли крила,
ніби квочки.
Очі в них рішучістю блищали.
(Королева йшла до моря мимо).
А вони її
щосил
скидали!
І топтали.
І до дна громили.
Кісточки на борошно молоти,
насолада
ув очах жахтіла,
бо майстринями були
відколи
у жіночій цій
одвічній
ділі.
Шурхотіли їх слова, мов листя...
Королева легко йшла
і гордо.
Хлюпотіло море в королівстві.
І синіли в королівстві
гори.
Королівство
(добре було видно)
поділялося
на половини.
На одній —
святенна раболіпність.
А на тій —
прокляття королеві.

Я і ми

О. Бочарову

Починається любов
з букви «Я»!
І тільки з «Я».
З «Я» —
хай ревнощів клубок.
З «Я» —
і аж
до небуття!
Розумієш?
Я — люблю.
Я!
Не ти,
не ви,
не він —
обпікаюсь
і терплю.
Ми одні на цілий світ.
Є вона і я.
І все.
І летить до зір
в зеніт
вітер,
що любов несе.
Лепет класиків?
Не те!
Лампочка
при білім дні.
Хтось іще любив?
Пусте!
Все кохання —
у мені!
Я знайду слова свої.

*

- Віддять тобі любов?
- Віддай...
- На ній вина...
- Нехай вина.
- Спитати хочу я...
- Спитай.
- Відповіси мені?..
- Сповна.
- Чи впустиш, як прийду?
- Впущу.
- За мною підеш ти?
- Піду.
- А якщо там біда?
- В біду.
- Якщо ж я зраджу?
- То прощу.
- Подай-но руку...
- Подаю.
- Одбери в друга...
- Одберу.
- Скажу тобі: убий!
- Уб'ю.
- Скажу тобі: умри!
- Умру!
- Якщо впаду я...
- Підведу.
- А заболить?
- То промовчу.
- Якщо стіна?
- Проб'ю, тверду.
- А якщо вузол?
- Розсічу.

- А якщо сто вузлів?
- І сто.
- Любов віддати?
- Час наспів...
- Не дочекаєшся!
- За що?!
- За те, що не люблю рабів.

РЕКВИЄМ

(Поєма)

Ради всього живого —
у жертву.

То навіщо вона їм,

ця слава,—

полеглим?..

Якщо хмару ножі блискавиць пошаткують

і від грому оглухнуть

огроми небесні,

якщо крикнуть

всі люди земної кулі,—

аві жоден з полеглих

та й не здригнеться.

Знаю:

сонце

не бризне в очниці строгі!

Знаю:

пісня

могил не відкриє воям!

Все ж від імені

серця

й життя живого

повторяю:

Вічна

Слава

Героям!..

І безсмертнії гімни,

прощальні гімни

над планетою нині

пливуть величаво...

Хай

не всі герої,—

ті,

що загинули,—

мертвим

вічна слава!

Вічна слава!..

Спогадаєм всіх поіменно,

спогадаєм

горем

своїм...

Це потрібно —

не мертвим!

Це треба —
живим!
Спогадаєм
                                гордо і прямо,
кого не вернуть...

Є
                        велике в нас право:
про себе забуть!

Є
                        високе в нас право:
побажать і посміть!..

Стала
Вічною Славою
смертна мить!

2

А чи погинуть нам заповідав ти,
Краю наш?
Жить
                        обіцяв ти,
любить
                        обіцяв ти,
Краю наш.
Бо ж хіба родяться діти,
  щоб мерти,

Краю наш?
Бо ж чи хотів ти
  синівської смерті,

Краю наш?
Полум'я
                        вдарило,—

ти пам'ятаєш,
край-розмай?
Тихо сказав:

                                «Порятунку чекаю...» —
Рідний край.

Слави
                        ніхто в тебе тут не випрошував,
  край-розмай.

Просто був вибір у кожного:

я

або

рідний край.

Ти до грудей нас, Вітчизно, пригорнеш,—
край-розмай!

Горе твоє —

це наше

горе,

Рідний край.

Правда твоя —

це наша

правда,

Рідний край.

Слава твоя —

це наша

слава,

Рідний край!

З

Горіло багрове знамено,

і зорі багряні жахтіли,

сліпа заметіль накривала

схил неба, що кров'ю

багрів,

і чулась

хода дивізій,

потужна хода

дивізій,

залізна хода

дивізій,

точна хода

бійців!

Назустріч розлунням

ревучого грому

ми в бій піднімалися,

повні відваги.

Накреслене слово

на наших стягах

одне:

Перемога!

Для краю свого —
перемога!
Для тих, що живуть,—
перемога!
Для тих, що грядуть,—
перемога!

Війну
ми повинні убить.
Не малося гідностей вищих,
не зналося доблестей вищих —
адже ж, крім
бажання вижить,
є іще
мужність
жити!
Назустріч розлунню
ревучого грому
ми в бій піднімалися,
повні відваги.
Накреслене слово
на наших стягах
одне:
Перемога!

4

Чорний камінь,
чорний камінь,
чом ти мовкнеш,
чорний камінь?

А чи ти
хотів такого?
Чи колись ти мріяв
стати
цим надгробком
для могили
Невідомого
солдата?

Чорний камінь.
Чом же мовкнеш,
чорний камінь?..

В горах ми
тебе
шукали.

Скелі
тяжко ми
дробили.

Поїзди вночі
сурмили.
А майстри вночі
не спали,
щоби
мудрими руками,
щоби
власним серцем,
кров'ю

обернуть
звичайний камінь
в мовчазний
сумний нагробок...

Хіба винний камінь,
брате,
в тім,
що десь там
під землею

надто довго
сплять солдати?
Безіменнії
солдати.
Невідомії
солдати...

А над ними
трави сохнуть.

А над ними
зорі мерхнуть.

Кружеля
над ними
беркут

і гойдається
жар-сонях.

Із біди тебе я виручу,
птахою
        примчу-прилину я.
Відгукнись,
моя кровиночко!
Хлопчику.
Єдиний мій...

Вже не милий
        світ.
Знудьгувалася я.
Повернись,
        моя мріїно!
Зёрнятко моє.
Зіронько моя.
Чуєш, де ж ти є,—
сину?

Не снага знайти доріженьки,
щоб заплакати над могилою.
Я не хочу
нічогісінько,—
тільки сина
        милого.
За лісами ти, мій хлопчику!
Та й за горами —
        у темені...
Якщо виплакані оченьки,
серцем
        плачуть нені...

Вже не милий
        світ.
Знудьгувалася я.
Повернись,
        моя мріїно!
Зёрнятко моє.
Зіронько моя.
Чуєш, де ж ти є,—
сину?

ми
збудуєм!

Рунь до сонця зметнулась поривно,
їй
рости і цвісти
у блакить.

Ми,—
що спів перемоги родив нас,—
починаєм жить і творить!
Іменем сонця
ще й Батьківщини ми
клятву даєм.
Мертвим героям
клянємось, юні, не всує:
те, що батьки не устигли,—
ми
доведем!
Те, що батьки не довершили,—
ми
збудуєм!

Поспішайте,
літа солов'їні!
Ми загиблим на зміну
прийшли.
Не пишайтеся,
зорі-зорини,—
а чекайте
гостей з Землі!
Іменем сонця
ще й Батьківщини ми
клятву даєм.
Мертвим героям
клянємось, юні, не всує:
те, що батьки не устигли,—
ми
доведем!
Те, що батьки не довершили,—
ми
збудуєм!

Слухайте!

Ми до вас

мовимо.

Мертвії.

Ми.

Слухайте!

Ми до вас

мовимо.

Ізвідтіль.

З пітьми.

Слухайте!

Навстіж очі свої.

Слухайте до кінця.

Це ж бо ми

речемо,

мертвії.

Стукаєм

у ваші серця...

Не лякайтесь!

Ми якось

вас потурбуємо уві сні.

Над полями

свої голоси пронесем в ясині.

Ми забули,

як пахнуть квіткі.

Як тополі шумлять.

Ми і землю

забули.

Яка вона стала,

земля?

Як там птахи?

Щебечуть вони

без нас?

Як черешні?

Квітують вони

без нас?

Як світліє ріка?

І хмарина легка

над нами?

Без нас.

Ми забули траву.

Ми забули дерева давно.

Нам

ступать по землі

не дано.

Вже навек не дано!

Не розбудить нікого

оркестру

засумлена мідь...

Тільки все ж найстрашніше нам,—

навіть страшніше,

ніж смерть:

знать,

що птахи

співають отам

без нас!

Що черешні

квітують отам

без нас!

Що світліє

ріка.

І хмарина легка

над нами.

Без нас.

Жить продовжує світ.

Знов і знов

починається день.

Жить продовжує світ.

Час дощів над землею

гряде.

Наростають вітри

і гойдають

високі жита.

Ваша —

доля ота.

Наша —

спільна доля

ота...

Так же птахи

щебечуть навкруг

без нас.

І черешні
                    квітують навкрут
без нас.
І світліє
                    ріка.
І хмарина легка
над нами.
Без нас...

9

Зможу я? Ні.
Я не умру...

Якщо
умру —
стану
                    мов рунь.
Вирвусь
                    крізь ґрунт —
димом з багать.
Стану мов лист.
Вивільги свист.

Рину удаль —
хвилю гойдять!
Серце
                    своє
ген би доніс.
Вже я —
                    роса,
перша гроза,
юності сміх,
лу́ни крізь ліс...
Будуть в степах
трави
шуміть.
Буде зітхать
хвиля
чудна...

Тільки б
                    догнать!

Тільки б
                    поспіть!
Тільки б
                    допить
чашу
до дна!
Тільки б
                    вела
сурма в свій край!
Тільки б
                    в полях
спів урожай!..
Доле,
ясного життя мені
                                дай!
Доле,
гордої смерті дай!

10

Згадуйте!
І через вік,
                    мов через рік,—
згадуйте!
Отих,
хто уже не прийде
                                повік,—
згадуйте!

Не плачте!
Стримайте в горлі стогін,
болісний стогін.
Воїв
                    полеглих
                                будьте достойні!

Вічно
достойні!
Хлібом і співом,
віршем тривожним,
всім життям своїм гойним,
кожною
                    миттю,

подихом
                    кожним
будьте достойні!

Люди!
Допоки б'є серце
                                    у грудях,—

пам'ятайте!
Якою ціною
щастя здобудете,—
будь ласка,
                                    пам'ятайте!

Пісню свою
                                    посилаючи в путь,—

пам'ятайте!
Про тих,
чию пісню уже не вернуть,—
пам'ятайте!

Дітям своїм
                                    розкажіте
  про них,

щоб пам'ятали!
Дітям

                    дітей
розкажіте про них,
щоб також
запам'ятали!

На всі часи безсмертні
                                    Землі

пам'ятайте!
До зір мерехтких
                                    ведучи кораблі,—

про полеглих
пам'ятайте!

Стрічайте трепетну, ніжну весну,
люди землі.

Убийте
                    війну,
прокляніте
війну,
люди землі!

Крізь час пронесіте мрію свою
й життям завітчайте!..

Та про тих,
хто навіки поліг
у бою,—
заклинаю,—
пам'ятайте!

Зміст

Гук нашого часу. *Костянтин Симонов* 2

Вірші

- Серце. *Переклав Іван Драч* 6
Чекання. *Переклав Іван Драч* 8
Коли диво щодня — то не диво.
Переклав Іван Драч 11
На Землі безжалісно невеликій.
Переклав Іван Драч 13
У сорок третьому. *Переклав Іван Драч* 14
Концерт. *Переклав Петро Перебийніс* 16
Балада про зенітниць. *Переклав Іван Драч* 18
Давнє. *Переклав Віталій Коротич* 21
Балада про кольори. *Переклав*
Володимир Лучук 22
Базар того року. *Переклав Петро Перебийніс* 24
Над усе — радянська мова. *Переклав*
Володимир Лучук 27
Син Віри. *Переклав Володимир Коломівець* 29
Гітара Гарсія Лорки. *Переклав Борис Олійник* 31
Тріщинка. *Переклав Борис Олійник* 33
Танцюють індіани. *Переклав Віталій Коротич* 34
Париж, Франсуазі Саган. *Переклав*
Володимир Коломівець 37
Пам'яті Хемінгуея. *Переклав Віталій Коротич* 42
Хіппі. *Переклав Борис Олійник* 44
Хіросіма. *Переклав Петро Перебийніс* 46
Відплив. *Переклав Петро Перебийніс* 48
Проводження безмовне кіно. *Переклав*
Віталій Коротич 50
Горбуша в вересні. *Переклав Володимир Лучук* 51
Сувеніри. *Переклав Петро Перебийніс* 53
Монолог царя звірів. *Переклав Борис Олійник* 55
Квіти з тайги. *Переклав Віталій Коротич* 58

Ким за життя були вони. <i>Переклав Роман Лубківський</i>	60
Переїжджає гай. <i>Переклав Роман Лубківський</i>	63
А природа знову. <i>Переклав Іван Драч</i>	65
Гітара охала. <i>Переклав Роман Лубківський</i>	66
Річка. <i>Переклав Роман Лубківський</i>	68
Признання кінодублера. <i>Переклав Роман Лубківський</i>	69
Людам, чіх я не знаю прізвищ. <i>Переклав Володимир Лучук</i>	72
Борги. <i>Переклав Іван Драч</i>	75
Наслідування бардів. <i>Переклав Володимир Лучук</i>	77
Убили хлопця. <i>Переклав Борис Олійник</i>	78
Лист про дощ. <i>Переклав Петро Перебийніс</i>	80
Вірші про Хана Батія. <i>Переклав Борис Олійник</i>	83
Я підкуплений. <i>Переклав Володимир Забаштанський</i>	86
Ксені. <i>Переклав Іван Драч</i>	88
Рибак. <i>Переклав Володимир Забаштанський</i>	91
Трохи слабшою стань. <i>Переклав Володимир Забаштанський</i>	93
Незаселені острови. <i>Переклав Володимир Забаштанський</i>	95
Цирк. <i>Переклав Володимир Забаштанський</i>	98
Вірші, написані Восьмого березня. <i>Переклав Володимир Забаштанський</i>	100
Матрьошка. <i>Переклав Валерій Гужва</i>	101
Вночі. <i>Переклав Валерій Гужва</i>	103
Цікавишся, старий, мистецтвом? <i>Переклав Валерій Гужва</i>	105
Напис. <i>Переклав Валерій Гужва</i>	107
Королева пляжу. <i>Переклав Валерій Гужва</i>	109
Дитинно ніч запахла нам. <i>Переклав Валерій Гужва</i>	111
Я і ми. <i>Переклав Валерій Гужва</i>	113
Віддать тобі любов? <i>Переклав Роман Лубківський</i>	115
Реквієм (Поєма). <i>Переклав Володимир Коломієць</i>	117

Рождественский Роберт Иванович

СТИХИ

(На українском языке)

Редактор *А. С. Камінчук*

Художник *І. М. Гаврилук*

Художній редактор *В. І. Пойда*

Технічний редактор *М. Л. Мелько*

Коректор *Р. О. Кондрацька*

Здано на виробництво 29.X. 1975 р.

Підписано до друку 19.XII. 1975 р.

Формат 84×100¹/₃₂. Умовн. друк. арк. 6,63.

Обл.-вид. арк. 5,81.

Зам. 934. Тираж 48 000. Папір друк. № 1.

Ціна 90 коп.

Ордена «Знак Пошани»

видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».

Київ, Пушкінська, 28.

Книжкова фабрика «Жовтень»

Республіканського виробничого об'єднання

«Поліграфкнига» Держкомвидаву УРСР,

Київ, Артема, 23а.

90 1011.

